

Länsstyrelsen Stockholms län
Miljöprövningsdelegationen

ANSÖKAN OM GILTIGHETSFÖRLÄNGNING

Sökande: Heidelberg Materials Ballast Sverige AB, org. nr. 556016-1183
Box 47124
100 74 Stockholm

Ombud: Advokaten Martin Johansson och biträdande juristen Anna Paulin-Rosell
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Carlskatan 3
Box 4291, 203 14 Malmö
Tfn: 040 698 58 00
E-post: martin.johansson@msa.se, anna.paulin-rosell@msa.se

Saken Ansökan om giltighetsförlängning enligt 24 kap 14 a § miljöbalken avseende Rikstens tåkt i Botkyrka kommun

A. Yrkande

1. Heidelberg Materials Ballast Sverige AB ("**Heidelberg Materials**") yrkar att Miljöprövningsdelegationen beslutar om giltighetsförlängning av det tillstånd till tåkt- och återvinningsverksamhet som meddelades av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Stockholms län den 4 december 2007 (ärendebeteckning 5511-2005-35445 0127-40-020), Bilaga 1. Heidelberg Materials yrkar att tillståndets giltighet förlängs med tre (3) år, vilket innebär att tillståndet ska gälla till och med den 1 juni 2031.

B. Bakgrund

B.1 Introduktion

2. Heidelberg Materials (tidigare Sand & Grus AB Jehander) har bedrivit täktverksamheter i Stockholmsregionen sedan 1874. Bolaget ingår i Heidelberg Materials-koncernen, en av världens största byggmaterialproducenter och marknadsledande inom produktområdena ballast, cement och betong. Verksamheten består i att leverera berg- och grusmaterial till byggindustrin, produktion, försäljning och distribution av sand- och jordprodukter och import samt försäljning av geotextil.

B.2 Gällande tillstånd

3. Verksamheten vid Rikstens täkt bedrivs i enlighet med ett tillstånd meddelat av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Stockholms län ("MPD") år 2007 ("Grundtillståndet").¹ Tillståndet medger följande.

- *Täktverksamhet och krossning av*
 - i genomsnitt 0,4 miljoner ton grus per år under en löpande 5-årsperiod samt
 - totalt 2,1 miljoner ton berg fram till utgången av år 2013 och därefter totalt 2,5 miljoner ton berg per löpande 5-årsperiod.
- *Införsel för behandling/återvinning av*
 - 50 000 ton rena schaktmassor/år,
 - 150 000 ton berg/år,
 - 1 000 ton betongmassor/år,
 - 1 000 ton ris och stubb för återvinning/år, samt
 - 30 000 ton torv för jordtillverkning/år.
- *Införsel för deponi*
 - 150 000 ton rena schaktmassor för efterbehandling/år.
- *Tillverkning av*

¹ Beslut Miljöprövningsdelegationen, 4 december 2007 dnr 5511-2005-35445.

- 100 000 ton jord/år,
 - 10 000 ton saltblandad sandningssand/år, samt
 - 50 000 ton halkstopp med saltinblandad sandningssand/år
4. Grundtillståndet är förenat med 17 slutliga villkor. Tillsynsmyndigheten har bemyndigats att medge undantag från bullervillkoren, att meddela ytterligare villkor angående kontroll och dokumentation av inkommande massor samt att meddela detaljanvisningar för den successiva efterbehandlingen. Inga villkor har ändrats under tillståndstiden och inga ändringstillstånd har meddelats.

B.3 Ansökans disposition, omfattning och avgränsningar

5. Denna ansökan innehåller den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen av en giltighetsförlängning. En mer ingående teknisk beskrivning och beskrivning av verksamhetens bedömda miljökonsekvenser m.m. finns i bilagorna till denna ansökningshandling. Bilagorna utgör en integrerad del av ansökan.
6. I Bilaga 1 återfinns Heidelbergers Grundtillstånd. Den miljökonsekvensbeskrivning och den täktplan som upprättades inom ramen för prövningen av Grundtillståndet återfinns i Bilaga 2 och Bilaga 3. För att illustrera hur verksamheten har bedrivits bifogas även de senaste miljörapporterna för år 2023 och 2024, se Bilagorna 4 och 5. I Bilaga 6 finns en kartbild som visar på den successiva efterbehandling av projektområdet som skett och som alltjämt är pågående.

C. Förlängd giltighetstid

C.1 Rättsliga utgångspunkter

7. Av 24 kap. 14 a § miljöbalken framgår (såvitt nu är av intresse) att tillståndsmyndigheten, efter ansökan av tillståndshavaren, får förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd som avses i 9 eller 11 kap, om det är lämpligt med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Tillståndsmyndigheten får vid en giltighetsförlängning endast förlänga tillståndet i högst tre år, och besluta om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska kunna gälla under förlängningen. En förlängning får vidare inte avse en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts.

8. För att kunna göra en erforderlig bedömning om en förlängning är lämplig med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön ska en ansökan om giltighetsförlängning innehålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen i enlighet med 22 kap. 1 g § miljöbalken. Av förarbetena till den nya lagstiftningen om giltighetsförlängning framgår att det, till ansökan, behöver biläggas utredning som visar att en förlängning är lämplig och huruvida det finns behov av att ändra villkor i tillståndet.² Utredningen kan utgöras av den miljökonsekvensbeskrivning som togs fram i samband med den tidigare tillståndsansökan och miljörapporter som getts in under den tid verksamheten bedrivits.³ Det kan även behövas underlag som beskriver eventuella förändringar i verksamhetens omgivning. Det anges även i förarbetena att det i lämplighetsbedömningen ska beaktas hur lång tid som har förflutit sedan tillståndet meddelades samt anledningen till att tillståndet tidsbegränsades. Vidare framgår det att det finns behov av en flexibel möjlighet att under en kortare period förlänga giltigheten av tidsbegränsade tillstånd på grund av att tidsbegränsningen inte alltid representerar den enda tid som är lämplig. En sådan möjlighet ger utrymme att driva vidare en befintlig verksamhet under en ytterligare tid innan verksamheten avslutas eller för att underlätta en övergång till ett nytt tillstånd.⁴
9. Som nämnts ovan bedrivs verksamheten enligt Grundtillståndet. Nu aktuell ansökan tar sikte på en giltighetsförlängning av Grundtillståndet som löper ut den 1 juni 2028. Grundtillståndet är således gällande vid tidpunkten för inlämnande av denna ansökan och har inte förlängts tidigare.
10. Det relevanta tidsintervallet för bedömningen hur verksamheten har bedrivits under tillståndet, och hur omgivningen eventuellt har förändrats, bör rimligtvis räknas från och med att Grundtillståndet togs i anspråk.

C.2 Verksamhetens drift sedan tillståndet meddelades

11. Rikstens täkt har varit i drift under Grundtillståndet sedan 1 juni 2008.

² Prop. 2023/24:152 s. 113.

³ Prop. 2023/24:152 s. 113.

⁴ Prop. 2023/24:152 s. 58.

12. Per den 31 december 2024 var kvarvarande mängd råvara ner till tillståndsgiven täktbottennivå 5,55 miljoner ton varav 2,75 miljoner ton bedöms utgöras av sand/grus och 2,8 miljoner ton bedöms utgöras av berg. Uttaget av berg begränsas enligt Grundtillståndet till i genomsnitt 0,4 miljoner ton grus respektive 0,5 miljoner ton berg per år under en löpande femårsperiod.
13. Under 2024 påbörjades en ny femårsperiod. Föregående femårsperiod krossades i genomsnitt 383 875 grus per år och totalt 1 096 754 miljoner ton berg under hela 5-årsperioden. Under 2024 bestod mängden införda massor för behandling/återvinning av 4 261 ton berg. 135 587 ton rena schaktmassor togs emot för efterbehandling och vidare tillverkades 24 735 ton halkstopp med saltinblandad sandningssand.
14. Sedan Grundtillståndet togs i anspråk har inga stora förändringar skett i närområdet. De beskrivningar som angavs i miljökonsekvensbeskrivningen till Grundtillståndet är således till största del således fortsatt relevanta, se Bilaga 2. För att minska störningar och risken för föroreningar har dock produktionsanläggningen flyttats från den delen av täktområdet som ligger inom Haninge kommuns vattenskyddsområde, dvs. i den södra delen av täkten och förkrossen har också flyttats från det södra området till den mellersta delen av täktområdet.
15. Påverkan på miljön sker främst genom buller, transporter, damning och vibrationer. Verksamheten har bedömts innebära en risk för påverkan på grundvattenkvalitén eftersom täktområdet ligger inom både yttre och inre skyddsområde för Haninge kommuns vattentäkt samt inom yttre skyddsområde för Botkyrka kommuns vattentäkt vid Tullinge. En bedömning av risker gjordes inom ramen för ansökan om Grundtillståndet vilket visade att berg- och grusuttagen är förenliga med vattenintresset och denna bedömning kvarstår än idag. Vissa förbättrande åtgärder har också genomförts sedan Grundtillståndet togs i anspråk, såsom nämns i punkt 14, att produktionsanläggningen inte längre ligger inom Haninge kommuns vattenskyddsområde och att förkrossen har flyttats från det södra området till den mellersta delen av täktområdet.
16. Sammantaget bedömer Heidelberg Materials att verksamheten har minskat sin miljöpåverkan genom t.ex. den flytt av produktionsanläggningen som genomförts för att minska risken för föroreningar, samt den successiva efterbehandling som genomförts.

17. I enlighet med de allmänna hänsynsreglerna utvärderar bolaget ständigt den teknik som används för att kunna välja de bästa alternativen för verksamheten och miljön. Heidelberg har bland annat påbörjat ett pilotprojekt om att installera en laddstation som ska möjliggöra att leverans av material till kunder och betongfabriker sker med eldrivna lastbilar. En testperiod om sex veckor ska påbörjas från augusti månad 2025.
18. Successiv efterbehandling av de delar av verksamhetsområdet där brytning eller produktion inte pågår har fortgått under tillståndstiden, i enlighet med bolagets åtagande i ansökningshandlingarna. Utöver de slänter som var godkända som efterbehandlade av Länsstyrelsen då har bolaget efterbehandlat etappvis såsom framgår av kartan i Bilaga 7. Målsättningen för arbetet har varit och är att efterbehandla så snart det är görbart och att övergångarna mellan utbrutna områden och det omgivande landskapet ska formas med en mjuk topografisk variation.

C.3 Förutsättningarna är uppfyllda för en giltighetsförlängning

19. Grundtillståndet är tidsbegränsat och avser verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. I Grundtillståndet anges inga specifika skäl till den angivna tidsbegränsningen. Med nuvarande försäljningsprognos för tiden fram till Grundtillståndets upphörande, 1 juni 2028, beräknas 1,9 miljoner ton sand/grus samt 1,9 miljoner ton berg finnas kvar vid tillståndstidens utgång. Heidelberg Materials har tidigare genomfört en förstudie avseende en ansökan om ett nytt täktillstånd i Riksten. Resultatet av förstudien är att förutsättningarna för utökad täktverksamhet i området är begränsade med hänsyn till flera motstående intressen. Heidelberg Materials har därför beslutat att inte ansöka om tillstånd till framtida utökad täktverksamhet i området. Verksamheten kommer därför att avvecklas när det nuvarande täktillståndet löper ut. Enligt villkor 15 i Grundtillståndet ska samtliga efterbehandlingsåtgärder vara slutförda senast vid tillståndstidens utgång. Den nuvarande tillståndstiden innebär begränsade möjligheter att genomföra en ambitiös efterbehandling med fokus på exempelvis biologisk mångfald, främjande av friluftsliv och säkra slänter för att undvika risk för ras. Mot denna bakgrund bedömer bolaget att med en förlängning av giltighetstiden för nuvarande tillstånd skapas möjligheter att genomföra en mer omfattande och noggrann efterbehandling.
20. Heidelberg Materials bedömer att det åtminstone fram till 2035 kommer finnas ett mycket stort behov av ballast i södra Stockholmsregionen. Projekt kopplade till

Sverigeförhandlingen/Stockholmsförhandlingens initiativ om kollektivsatsningar i Stockholms län och samplaneringen med berörda kommuners bostadsutbyggnad längst med de nya sträckorna innefattande bland annat Roslagsbanans förlängning till T-Centralen, tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö med sex nya stationer, spårväg Syd mellan Älvsjö och Flemingsberg samt Hagalunds nya tunnelbanestation innebär ett stort behov av ballast. Riksten fyller en viktig samhällsfunktion och kan tillgodose dessa verksamheters framtida behov.

21. Rikstens placering är strategiskt bra placerad för att försörja framför allt projekt Spårväg syd och T-bana Älvsjö med ballast samt bistå med mottag av massor. Tvärförbindelse Södertörn, som man kan se som en förlängning av Förbifart Stockholm, kommer också kräva försörjning med stora mängder ballast. Även för dessa projekt kan Riksten bistå med försörjning av material och mottagning av överskottsmassor.
22. Verksamheten har inte inneburit större miljökonsekvenser än vad som förutsågs när Grundtillståndet meddelades och det har inte skett några förändringar i omgivningen. Sammanfattningsvis kan det konstateras att förutsättningarna för en giltighetsförlängning enligt 24 kap 14 a § i miljöbalken är uppfyllda och att en sådan förlängning är lämplig med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Heidelberg bedömer inte att någon ändring behövs för att gällande villkor fortsatt ska kunna gälla under förlängningen.

Malmö den 6 maj 2025

Heidelberg Materials Ballast Sverige AB, genom



Martin Johansson
(enligt fullmakt)



Anna Paulin-Rosell
(enligt fullmakt)

BILAGOR

Bilaga 1 Grundtillstånd

Bilaga 2 Miljökonsekvensbeskrivning

Bilaga 3 Täckplan

Bilaga 4 Miljörapport år 2023

Bilaga 5 Miljörapport år 2024

Bilaga 6 Beskrivning av genomförd och pågående efterbehandling

Bilaga 7 Fullmakt